

Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Firat University Journal of Social Science
Cilt: 21, Sayı: 1, Sayfa: 113-128, ELAZIĞ-2011

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE OLAN TUTUMLARI*

Attitudes of Classroom Teacher Candidates toward Teaching Profession

İlhan İLTER¹

Bahadır KÖKSALAN²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine olan tutumlarını cinsiyet, mezun olunan lise türü, aile gelir durumu ve baba öğrenim durumu değişkenleri açısından incelemektir. Çalışma grubunu Fırat, İnönü ve Erzincan Üniversitesi sınıf öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören 140'ı kız, 172'si erkek olmak üzere toplam 312 öğretmen adayı oluşturmuştur. Tarama modelinin kullanıldığı bu araştırma betimsel niteliktedir. Araştırmanın verileri, kişisel bilgi formundan ve 5 li Likert tipi ölçekten oluşan öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ölçeğinden elde edilmiştir. Ölçekteki veriler SPSS 15.0 paket programında frekans, aritmetik ortalama ve yüzde dağılımı teknikleri kullanılarak çözümlenmiştir. Ayrıca değişkenler arasında korelasyon çözümlemesi de yapılmıştır. Elde edilen veriler ışığında, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine olan tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının mezun olunan lise türü ve baba öğrenim durumu dışında cinsiyet ve aile gelir durumu değişkenlerine göre meslek tutumlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Genel olarak öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu, ancak tutum puanlarının çok yüksek olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik mesleği, tutum, öğretmen tutumları.

ABSTRACT

This study was conducted to investigate the attitudes of teacher candidates towards teaching profession in terms of variants such as gender, graduated high school type, family income and educational status of fathers. The study consisted of 312 preservice teachers including 140 female and 172 male students attending to department of primary education classroom teacher division in Fırat, İnönü and Erzincan Universities. In the research, descriptive methods used quantitative datas were used. The research data was consisted of personal information and relating to scale of attitude which was 5 Likert type toward the teaching profession. The datas on scale were analyzed using frequency, mean, percentage distribution techniques. Moreover correlation analysis was performed among variants. In light of obtained data, attitudes of students toward teaching profession has been tried to determine. In the result of research, significant differences were found according to gender, and family income status

* Bu çalışma I.Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi; ilhanilter5@hotmail.com.

² Yrd.DoçDr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fak. İlköğretim Böl.,Malatya; bahadirkoksalan@hotmail.com

of candidates' attitudes in teaching, except for graduated high school type and father education status. In general, it has been observed that teacher candidates' attitudes were positive, but scores weren't high.

Key Words: Teaching profession, attitude, teacher attitudes.

GİRİŞ

Bir toplumun çağdaş uygarlık düzeyine yükselmesinde en önemli öge kuşkusuz eğitimidir. Eğitim sisteminin temel amaçlarından biri de ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve yurttaşlarına vatandaşlık eğitimi vermektir. Nitekim bu genel amaçlara ancak başarılı eğitim kurumlarıyla ulaşılabilir. Eğitim kurumlarının başarılı olabilmesi ve bu başarının sürekliliği, eğitimin hedeflerine ulaşma derecesine bağlıdır. Şüphesiz bu hedeflere ulaşmada rol oynayan ögelerin başında da öğretmen temel unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Karagözoğlu, 2003). İnsanlar ile ilişkiler yönünden öğretmenlik mesleği diğer bazı mesleklerden farklı olarak geniş bir insan kesimi ile ilişki ve etkileşim içinde yerine getirilen bir meslektir. Öğretmenlik sadece okul ve sınıf ortamında öğrencilerle değil; okul dışında veliler ve toplumla da iç içe olan bir meslektir. Çil'in (2000) de belirttiği gibi, sağlıklı bir toplumun oluşumunda en önemli unsur eğitim sistemi ve onun etkin şeklindeki işlerliğidir. Bu sistemin temel ögesinin öğretmen olduğu ve diğer ögelere göre etkileme gücünün fazla olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla eğitim öğretim süreci içerisinde öğretmenlerin yeri çok önemli olarak düşünülmektedir. Ataunal (2003) öğretmenlik mesleğinin önemini ise şu şekilde ifade etmiştir:

“Geleceğin dünyasını iyi yetiştirmiş insanlar şekillendirecektir. İyi yetiştirmiş insan gücü bir ülkenin en büyük zenginlik kaynağıdır. Öğretmenler bunu sağlayacak en önemli meslek adamlarıdır. Bunun için de öğretmenlerin iyi yetiştirmiş olmaları gerekmektedir. Bir okul ancak orda çalışan öğretmen kadar nitelikli ve başarılı olur. Öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri, davranışları, değerleri, dünya görüşleri sosyal eğilimleri, tutumları, mesleki tutumları, öğrencilerin davranışlarını ve bilgilerini etkilemektedir.”

Milli Eğitim Temel Kanunu'nda öğretmenlik mesleği, devletin eğitim öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak tanımlanmaktadır (MEB, 1739 Temel Kanunu 43.m) Öğretmenlik bilgi ve becerilerin yanı sıra tutum ve düzenli alışkanlıkları da gerektiren bir meslektir. Öğretmenlerin mesleğe ilişkin kanıları, tutum ve değer yargıları sahip olduğu kişilik özellikleri ile doğrudan ilgilidir. Bu nedenle öğretmenlerin karakteristik özellikleri önemli görülmektedir. Küçükahmet'e (1976) göre, öğretmen, sınıf atmosferi içinde bir yandan öğrencilerini gerekli bilgi ve becerileri ile aydınlatmaya çalışırken diğer yandan kişiliğiyle onları etkilemektedir. Bu bağlamda öğretmenin kişiliğinin sınıfta önemli bir değişken olduğu düşünülmektedir. Gerçekte bir öğretmenin eğitsel yönü onun ne bildiği

hatta ne yaptığı ile değil; kendisinin gerçekte ne olduğu ile ölçülür denmektedir. Buda öğretmenin kişiliğini ortaya koymaktadır. Zira öğretmenin kişiliğini; tutumları, davranışları, ilgisi, ihtiyaçları, değerleri vb. gibi karakteristik özellikleri oluşturmaktadır. Öğretmenin kişiliğini oluşturan bu özelliklerin her biri öğrenciler üzerinde etkili olmaktadır.

Yukarıda verilen açıklamalar dikkate alındığında öğretmenlik mesleğinin toplumların gelişim ve değişimlerinde bir görev üstlendiğini ortaya çıkarmaktadır. Fakat öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının sorumluluklarını başarı ile yerine getirebilmeleri için sadece mesleki yeterliklerinde değil; aynı zamanda mesleki tutumlarında da uluslararası standartlara uygun ve en üst düzeyde olması gerektiği düşünülmektedir.

Makalemizin başlığında bulunan bir diğer konu ise tutum ögesidir. Literatürde tutum ile ilgili çalışmalara bakıldığında birçok tanım yapıldığı görülmüştür. Bu tanımlardan bazıları şunlardır: İnceoğlu'na (1993) göre, tutum, bireyin kendisine ya da çevresindeki herhangi bir toplumsal konu, obje ya da olaya karşı deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak örgütlediği bilişsel, duygusal ve davranışsal bir tepki, ön eğilimdir. Dolayısıyla tutum, faaliyet için sübjektif veya zihni bir hazırlık durumu olarak ifade edilebilir. Baldwin (1901-1905 Akt: Ünal,1981) tutumu bir tepki hazırlığı olarak ifade etmiş ve tutumun kendisinin bir davranış olmadığını, aslında davranışın ön koşulu olduğunu belirtmiştir. Yine Kağıtçıbaşı'ya (1988) göre, tutum gözlenebilen bir davranış değil, davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir. Başka bir ifadeyle tutum gözle görülebilen bazı davranışlara yol açtığından davranışların gözlenmesi sonucu bu tutumun var olduğunu öne sürülebilir.

Tutumların eğitimsel süreçte önemli olmasının nedeni de öğrencilerin sahip oldukları tutumların onların akademik başarılarını etkiliyor olmasıdır. Açıköz'e (1992) göre, öğrencilerin konulara, okula, öğretmenlere vb. gibi öğelere ilişkin tutumlarının olumlu olması onların akademik başarılarını artırmaktadır. Nitekim öğrencilerin eğitim süreci içerisinde istedik yönde davranışlar kazanabilmeleri için öğrenilecek bilgiye açık olmaları, istek duymaları ve olumlu tutumlara sahip olmaları gerekmektedir.

Tutumun ölçülmesinde genelde üç yöntem başvurulur. Birinci yöntem tutumu ölçülecek kişinin tutum konusu karşısındaki davranışlarının dolaysız yöntemlerle gözlenmesidir. İkinci yöntem tutumu ölçülecek kişiye tutum konusu hakkında dolaysız sorular sorup sözlü veya yazılı cevaplar alınmıştır. Üçüncü yöntem ise tutumu ölçülecek kişiye tutum ölçeği denilen ölçme aracını uygulamaktır. Eğitimde hedef alınan davranışların bazılarının doğrudan tutumlarla ilgili olması bakımından programların ve

uygulamaların değerlendirilmesinde tutum ölçülerinin önemi büyüktür. Ayrıca öğrencilerin okula, derslere, arkadaşlarına, öğretmenlerine, okul içi ve okul dışı etkinliklere vb. durumlara ilişkin tutumlarının başarılarını etkilemesi nedeniyle öğrencilerin bu gibi durumlara yönelik geliştirmiş olabilecekleri olumsuz tutumları ortaya çıkarıp değiştirme gereği vardır. Tutum ölçükleri bu gibi çalışmaların yapılabilmesini sağlaması bakımında da oldukça önemlidir (Turgut, 1977 akt: Durdu, 2004).

Bilindiği üzere öğretmenlik bilgi, beceri gibi bilişsel alan yeterlilikleri gerektirmesinin yanı sıra tutum ve davranış gibi duyuşsal alan yeterlilikleri gerektiren bir meslektir. Öğretmen adaylarının meslekle ilgili değer ve tutum kazanmaları en az bilgi kadar gereklidir. Çünkü araştırmalar bize öğrencinin, öğretmenin tutum ve davranışları ile etkilendiğini göstermektedir. Varış (1988) öğretmenin düşünsel tutumu, duyuşsal özellikleri, çeşitli alışkanlıkları ve bunları kapsayan kişiliği, öğrenciyi etkilediğini ifade etmiştir. Zira öğrenci çoğu zaman, öğretmenin anlattığı konudan çok konuya yaklaşımına dikkat etmekte ve olayları yorumlama biçiminden etkilenmektedir. Bloom (1995) ise öğrencinin duyuşsal özellikleri bilişsel başarısını yaklaşık olarak dörtte bir oranında artırdığını, yani öğrenme başarısındaki değişkenliğin yaklaşık dörtte birinin duyuşsal özelliklerden kaynaklandığını ileri sürmüştür. Nitekim bu değişkenlerden biri de öğrencinin derse karşı tutumudur.

Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları genel olarak onların mesleklerini sevmeleri, mesleklerine bağlı olmaları, toplumsal olarak mesleklerinin gerekli ve önemli olduğunun bilincine ulaşmaları ve meslekleri dolayısıyla kendilerini sürekli geliştirmek durumunda olduklarına inanmaları ile ilgilidir (Temizkan,2008). Öğretmenlerin mesleklerine karşı olan tutumları öğretmenlik mesleğini yerine getirmede büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin nitelikleri öncelikle ele alındığında, bu nitelikleri sekiz özellik içinde değerlendirdiğimizde; coşku, içtenlik, yüksek başarı beklentisi içinde olma, destekleme, başarıya odaklanmışlık, işbirlik, esneklik ve bilgililik özellikleri öğretmenliğin profesyonel meslek niteliklerini ortaya koyan özelliklerdir. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları davranışlarına ve sınıf atmosferine yansiyarak öğrencilerin kişilik geliştirmelerinde öğretmen öğrenci ilişkilerinin niteliğinde ve öğrenmenin sağlanmasında belirgin bir rol oynamaktadır (Küçükahmet, 1976). Bu nedenle öğretmenlerin tutumlarının olumlu yönde olması beklenmektedir. Öğretmenliğe karşı geliştirilen tutumun ise hizmet öncesinde hatta eğitime girerken belirlenmesi yararlı olacaktır. Bir öğrenci öğretmenlik mesleğine ilişkin herhangi bir tutum geliştirmişse tarafsız denilebilir, ancak bu tutumun olumlu yöne çekilmesi gereklidir (Turgut ve Baykul, 1992). Çünkü olumsuz tutumlar beğenmeci, reddedici, davranışa sürükleyici gibi

olumlu tutumlar başarı çabasını ve dersin konularına olan ilgiyi artıracak öğrenmeyi kolaylaştıracak öğrenci ile öğretmenlerin başarısını, programın etkililiğini artıracaktır. Öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum geliştirildiğinde; mesleğe ilgi duymak, çocukları sevmek, eğitim ve öğretimin önemini görebilmek vb. gibi; olumsuz tutumlar ise öğrencileri sevmemek, kendini geliştirmemek, heyecanlı ve istekli olmamak vb. gibi ifade edilebilir. Doğal olarak olumlu tutumlar her zaman öğrenme ve öğretmeyi kolaylaştırarak başarıyı artırmakta; olumsuz tutumlar ise başarıyı düşürmektedir. Öğretmen yetiştirme açısından bakıldığında, nitelikli öğretmenin yetiştirilmesi, programın başarısının artırılması için öğretmen adaylarının mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesi ve olumsuz ise olumlu yönde değiştirilmesi zorunludur (Semerci, 2004). Bu çerçevede öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmenlik mesleğine olan tutumlarının nasıl ve ne derecede olduğunu ortaya koymak önemli olarak düşünülmektedir.

Problem Durumu

Öğretmen yetiştiren kurumlarda sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine olan tutumlarının kişisel değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı bu araştırmanın problemini ortaya koymaktadır. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları nasıldır? Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine olan tutumları:

- a) Cinsiyete göre,
- b) Mezun oldukları lise türüne göre,
- c) Aile gelir durumuna göre,
- d) Baba öğrenim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

Alt Problemler

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyet, mezun olunan lise türü, aile gelir durumu ve baba öğrenim durumu gibi değişkenlere göre öğretmenlik mesleğine olan tutumları farklılık göstermekte midir? Bu araştırmanın temel amacına paralel olarak şu alt problemlere çözüm aranmıştır:

1. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre öğretmenlik meslek tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Öğrencilerin mezun oldukları lise türü değişkenine göre öğretmenlik mesleğine olan tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Öğrencilerin aile gelir durumu değişkenine göre öğretmenlik mesleğine olan tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre öğretmenlik mesleğine olan tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada tarama (betimsel-survey) yöntemi kullanılmıştır. Karasar'a (2000) göre, tarama yöntemi geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Betimsel nitelikli araştırmalar; mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedefler. Genellikle bir survey yöntemi olan betimleme yöntemi, grupla ilgili genişliğine bir çalışmadır. Çok sayıda obje ya da denek üzerinde ve belirli bir zaman kesiti içinde yapılır. Tarama modeli araştırmalar ile öğretmenler, denetmenler ve yöneticiler hakkında bilgi toplamak, bunları değişkenlerle olan ilişkileri yönünden incelemek kolay olmaktadır (Kaptan, 1998). Yıldırım ve Şimşek'e (2008) göre, betimsel model, konunun hâlihazırdaki durumu araştırılarak değişkenler arasındaki ilişkinin değiştirilmeden yapılmasıdır. Bu çalışma öğrencilerin öğretmenlik mesleğine olan tutumlarını belirleme amacını taşıyan betimsel nitelikte bir araştırmadır. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin kişisel bilgilerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla tutum ölçeği uygulanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmada sınırlandırılmış evren kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2008-2009 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar dönemi Fırat Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Erzincan Üniversitesi sınıf öğretmenliği bilim dalındaki son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu sınıflarda okuyan 140'ı kız ve 172'si erkek öğrenci olmak üzere toplam 312 sınıf öğretmeni adayları araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu araştırmanın amacına uygun olarak olasılıklı örneklem yöntemlerinden biri olan tabakalı rastgele örneklem yöntemi kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bilgisayar ortamında SPSS 15.0 programından yararlanılarak veriler çözümlenmiştir. Veri toplama aracı olarak Semerci (1999) tarafından "*Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Ölçülmesi*" amacıyla geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Ayrıca tutumların değişkenlerce incelenmesi amacıyla öğrencilerin kişisel bilgilerine ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedende kişisel bilgilerden oluşan bir veri formu hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formunda öğrencilere ait kişisel bilgilere dayalı 4 madde bulunmaktadır. Tutum ölçeğinde ise öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla 25 tutum maddesi yer almaktadır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin uygulanması ile elde edilen puanların

güvenirliği Cronbach Alpha güvenilirlik formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Bu ölçeğin tüm olarak Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,89; KMO değeri 0,88 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlar ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğunu gösterir. Bartlett testi ise 8074,641 şeklinde bulunmuştur. Bartlett testinin sonucu 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bartlett testine göre değişkenler arasında bir kolerasyon bulunmaktadır ve faktör analizi bu değişkenlere uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre faktör yükü 0,35 ve 0,35 den büyük olanlar ikinci analiz için seçilmiş ve toplam 20 madde işler durumda gözükmiştir.

Geliştirilen ölçek, tutum ölçmekte yaygın olarak kullanılan Likert tipi ölçektir. Veri toplama aracı olarak yer alan tutum maddeleri için “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kısmen katılıyorum”, “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” dereceleri kullanılmıştır. Bu maddelerin analizinde istatistiksel teknikler kullanılmıştır ve maddeler yorumlanırken *tamamen katılıyorum* seçeneğine 5,00-4,21, *katılıyorum* seçeneğine 4,20-3,41, *kısmen katılıyorum* seçeneğine 3,40-2,61, *katılmıyorum* seçeneğine 2,60-1,81, *hiç katılmıyorum* seçeneğine 1,80-1,00 arası puanlar verilmiştir. Verilerin çözümlemesinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız gruplar için t testi; tek yönlü varyans analizi (ANNOVA) ve anlamlı farklılıkların hangi gruplarda ortaya çıktığını belirlemek için Scheffe testinden faydalanılmıştır. Sonuçların yorumlanmasında 0,05 anlamlılık düzeyi temel alınmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlemeye yönelik olduğundan cinsiyet, mezun olunan lise türü, aile gelir durumu ve baba öğrenim durumu değişken olarak ele alınmıştır. Aşağıda öğrencilerin değişkenlere göre tutumları arasındaki farklılıklara yer verilmiştir. Bu bölümde çalışmaya dahil edilen her alt problem ayrı ayrı incelemiş ve ilgili tablo ilgili alt problemin altında yer almıştır.

Tablo-1: Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını yansıtan değerler

Tutum Maddeleri	Ort.	SS
Genel Ortalama	3,86	1,18

Tablo-1’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının ortalaması 3,86 olarak bulunmuştur. Bu değer tutum ölçeğinden alınabilecek en fazla puanın 5,00 olduğu düşünüldüğünde; adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çok yüksek olmadığı, ancak tutumlarının “katılıyorum” derecesinde olup olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç öğretmen

adayları üzerinde yapılan başka araştırmalar tarafından da desteklenmektedir. Pehlivan (2008), Üredi ve Üredi (2005), Hoşgörür ve diğerlerin (2002) yaptığı çalışmalarda da sınıf öğretmeni adaylarının meslek öncesi tutumlarının olumlu olduğu görölmüştür. Sonuç olarak öğretmen adaylarının tutumlarının olumlu olması; öğretmenlik mesleğinin geleceği açısından ümit verici bir durum olarak göröleceğine ve adayların mesleki yaşamlarındaki verimliliğini de olumlu yönde etkileyeceğine yorumlanabilir.

Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamındaki sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyet, mezun olunan lise türü, aile gelir durumu ve baba öğrenim durumu değişkenlerine göre dağılımları aşağıda verilmiştir.

Tablo-2:Öğretmen adaylarının tutum puanı ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre dağılımı

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	t	p
Kız	140	3,92	1,29	0,004*
Erkek	172	3,61		
Toplam	312			

*p<0,05

Çalışmada öğretmen adaylarının tutum puanı ortalamaları cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır sorusuna yanıt aranmıştır. Buna göre öğretmen adayların cinsiyetleri ile tutum puanı ortalamaları arasında fark olup olmadığını ortaya koymak için bağımsız gruplar için t testi kullanılmış ve sonuçlar tabloda verilmiştir. Tabloda göröldüğu gibi, kız adayların ortalaması Ort=3,92, erkek adayların ortlaması ise Ort=3,61' dir. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığına ilişkin t değeri p<0,05 düzeyinde kız öğrenciler lehine anlamlıdır. Buna göre kız ve erkek adayların tutum puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo-3:Öğretmen adaylarının tutum puanı ortalamalarının mezun olunan lise türü değişkenine göre dağılımı

Mezun Olunan Lise Türü	N	$\bar{X}$	SS
Genel lise	222	3,63	1,10
Anadolu Öğretmen Lisesi	59	3,43	1,14
Yabancı Dil Ağırlıklı Prog. Uygulayan Lise	44	3,38	1,06
Toplam	312		

Öğretmen adaylarının mezun olunan lise türü değişkenine göre, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanları ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiş ve sonuçlar tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo-4:Öğretmen adaylarının tutumlarının mezun olunan lise türü değişkenine göre dağılımı

Değişimin kaynağı	Kareler toplamı	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	5,48	2,73	2,139	0,182*
Gruplar içi	405,684	1,313		
Toplam	411,164			

*p>0,05

Tablo-4’te görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının tutum puanı ortalamalarının mezun olunan lise türü değişkenine göre farkın testine ilişkin bulunan F değeri (2,139) p>0,05 (p=0,182) düzeyinde anlamlı değildir. Buna göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının oluşmasında mezun olunan lise türü etkisinin olmadığı söylenebilir. Tabloda öğretmen adaylarının mezun olunan lise türü değişkenine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ortalamaları incelendiğinde genel liselerden mezun olan öğretmen adaylarının (Ort =3,63) katılıyorum düzeyinde, Anadolu Öğretmen Lisesi mezunları (Ort =3,43) katılıyorum düzeyinde ve son olarak yabancı dil ağırlıklı program uygulayan lise mezunlarının (Ort =3,38) kısmen katılıyorum düzeyinde cevap verdiği görülmektedir. Buna göre genel liselerden mezun olan sınıf öğretmeni adaylarının Anadolu Öğretmen Liselerinden ve Yabancı dil ağırlıklı program uygulayan liselerden mezun olan sınıf öğretmeni adaylarına göre öğretmenlik mesleğine olan tutumlarının daha fazla olumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca tabloda yabancı dil ağırlıklı program uygulayan liselerden mezun olan sınıf öğretmeni adaylarının ise kararsız oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo-5:Öğretmen adaylarının tutum puanı ortalamalarının aile gelir durumu değişkenine göre dağılımı

Aile Gelir Durumu	N	$\bar{X}$	SS
*Asgari ücret	59	3,93	0,87
Asgari ücret- 1200 TL arası	117	3,51	1,01
1201-1800 TL arası	106	3,71	1,69
1801-3600 TL arası	41	3,31	1,09
Toplam	312		

*2009 Yılı (01.07.2009 - 31.12.2009) 16 yaş büyükler için asgari ücret tutarı: Brüt Ücret: 693,00 TL
Net ücret:496,53TL

Tablo-6: Öğretmen adaylarının tutumlarının aile gelir durumu değişkenine göre dağılımı

Değişimin kaynağı	Kareler toplamı	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	16,485	4,121	3,090	0,021*
Gruplar içi	394,678	1,285		
Toplam	411,163			

*p<0,05

Tablo- 6'da görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının tutum puanı ortalamalarının aile gelirlerine göre farkın testine ilişkin bulunan F değeri (3,090), p<0,05 (p=0,021) düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Buna göre, öğretmen adaylarının tutumlarının gelişmesinde aile gelirlerinin bir etkisi olduğu yönünde yorumlanabilir. Tabloda öğretmen adaylarının aile gelir durumu değişkenine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ortalamaları incelendiğinde; aylık aile geliri asgari ücret uygulaması altında olan öğretmen adaylarının (Ort =3,93) katılıyorum düzeyinde, aylık aile geliri asgari ücret ile 1200 TL arasında olanların (Ort=3,51) katılıyorum düzeyinde, aylık aile geliri 1201-1800 TL arasında olanların (Ort=3,71) katılıyorum düzeyinde ve son olarak aylık aile geliri 1801-3600 TL arasında olanların (Ort =3,31) kısmen katılıyorum düzeyinde cevap verdiği görülmektedir. Aylık alt ve orta aile gelirine sahip sınıf öğretmeni adayları, diğer aile gelirine sahip öğretmenlere göre bu mesleğe olan tutumlarının daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo-7: Öğretmen adaylarının tutum puanı ortalamalarının baba öğrenim durumu değişkenine göre dağılımı

Baba Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	SS
Okula Gitmemiş	12	4,06	1,3
İlkokul	89	3,88	1,01
Ortaokul	47	3,79	1,07
Lise	107	3,68	1,22
Üniversite	57	3,66	1,12
Toplam	312		

Tablo-8: Öğretmen adaylarının tutumlarının baba öğrenim durumu değişkenine göre dağılımı

Değişimin kaynağı	Kareler toplamı	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	3,78	0,945	0,695	0,617*
Gruplar içi	407,380	1,354		
Toplam	411,160			

*p>0,05

Tablo-8 incelendiğinde, yapılan Scheffe testi sonucunda baba öğrenim durumu değişkenine göre sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik meslek tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmamıştır. ($p>0,05$). Buna göre öğretmen adaylarının baba öğrenim durumu değişkeninin öğretmenlik meslek tutumuna etkisi olmadığı söylenebilir. Baba öğrenim durumunun ilkökul, ortaokul, lise, üniversite olması veya okuma yazma bilmemesi sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkilememektedir. Baba öğrenim düzeyi ne olursa olsun toplumumuzda genellikle öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu bir görüş vardır. Bu durum toplumumuzda ailelerin öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu bir bakış açısına sahip olmalarının üzerinde etkisi olduğu söylenebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Araştırmada kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğini daha fazla sevdikleri ve bu mesleği daha fazla benimsedikleri bulunmuştur. Kızların erkeklere göre öğretmenlik mesleğine daha olumlu baktıkları ve öğretmen olmaya ilişkin motivasyonlarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Kadınların yaşam biçiminin bu mesleğe uygun olması, öğretmenlik mesleğinin bir bayan mesleği olarak görülmesi, ikili öğretim yapan okullarda bayanların günün yarısını evde geçirmeleri, çocuklarla sürekli ilgilenilmesi bu anlamlı farklılığın oluşmasında etkili olduğu söylenebilir. Yine öğretmenlik mesleği sevgi, coşku, fedakârlık ve özveri gerektiren duygusal bir meslek olması bayanların bu anlamda ilgilerinin çekmesi yine bu anlamlı farklılığın oluşmasında sebep olarak gösterilebilir. Bu sonuç öğretmen adayları üzerindeki yapılan başka araştırmalar tarafından da desteklenmektedir (Aşkar ve Erden (1987); Çapa ve Çil (2000); Şenel (2004); Oral (2004); Üredi ve Üredi (2005); Şen (2006) ve Pehlivan (2008). Literatür incelenmesi sonucu elde edilen bazı açıklamalar bu sebepleri doğru kılacak niteliktedir. Erden'e (2005) göre, öğretmenlik mesleğinin en önemli özelliklerinden birisi genellikle bayanlar tarafından tercih edilen bir meslek olmasıdır. Özdemir ve Yalın'a (2000) göre bu mesleğin önemli bir kısmını oluşturan bayan üyeler yarım gün çalışma ve uzun tatiller için mesleğe yöneldiklerini belirtmektedir. Yine Tezcan'a (1992) göre, bayan öğretmenler için çocuk sevgisi bu mesleğin seçiminde birinci derece rol oynamaktadır. Çocuğun gelişimine yardımcı olması bayan öğretmenlerin evdeki kendi çocuklarına bakmaya olanak sağlayan yarım günlük çalışma bayanlar için öğretmenliği çekici duruma getiren bir başka nedendir diye belirtmektedir. Bu durum öğretmenlik mesleğinin toplumdaki kalıplaşmış cinsiyet rolleri ile ilişkili görülmektedir. Sonuç olarak bayanların

öğretmen olmaya daha istekli oldukları ve eğitim süreci içerisindeki tutumlarının daha olumlu olacağı söylenebilir.

Araştırmada öğrencilerin öğretmenlik mesleğine olan tutumlarında mezun olunan lise türü değişkenine göre anlamlı farklılıklar görülmemektedir. Buradan öğrencilerin mesleki tutumlarında mezun olunan lise türünün etkili olmadığı sonucu çıkarılabilir. Fakat yabancı dil ağırlıklı program uygulayan lise ve Anadolu Öğretmen Lisesi çıkışlı öğrencilerin genel lise çıkışlı öğrencilere göre öğretmenlik meslek tutumlarının daha düşük olduğu ve öğretmenlik mesleğine pek olumlu bakmadıkları, kararsız oldukları ortaya çıkmıştır. Bu kararsızlığın oluşmasında öğrencilerin beklentilerinin daha yüksek meslek türlerinde olması, öğretmenlik mesleğini cazip bulmamaları, öğretmenlik meslek statüsünün yüksek olmaması gibi sebepler gösterilebilir. Bu sonuç yine bazı araştırmaların sonuçları ile paralellik gösterirken bazılarında da zıt bir bulgu niteliğindedir. Güleçen ve diğerleri (2008) yaptığı bir çalışmada; öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına genel olarak bakıldığında öğrencilerin tutum ölçeğindeki maddelere orta düzeyde katıldıklarını tespit etmiştir. Sözer (1992) ve Saraç (2002) yaptıkları çalışmada, mezun olunan lise türü değişkenine göre öğrenci tutumlarında anlamlı farklılıklar tespit etmemiştir. Saracaloğlu ve diğerleri (2004), öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını etkileyen faktörleri incelediği araştırmalarında lise türü değişkenine göre mesleğe yönelik tutumlarda anlamlı farklılıkların olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Diğer taraftan Çetin (2003) ve Çelenk (1988) ise çalışmalarında öğretmen lisesi çıkışlıların, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bazı açıklamalar bu sebepleri doğru kılacak niteliktedir: Çelenk'e (1998) göre, öğretmenlik mesleğinin Türkiye'deki gelişimine bakıldığında öğretmen eğitiminde istikrarlı bir yol izlenemediği ve öğretmenlik mesleğinin toplumda çok saygın bir yere yerleşemediği görülmektedir. Özdemir ve Halil'e (2000) göre, öğretmenlik daha çok alt ve orta gelir gruplarının tercih ettiği bir meslektir. Gömleksiz'e (2004) göre, öğretmenlik mesleğinde çalışanların fazla olması beraberinde olumsuzlukları getirmektedir. Örneğin öğretmenlerin gelirleri tatmin edici düzeyde değildir. Bu durum toplumsal statüyü de aşağıya çekmektedir. Şahin'in (2004) belirttiği gibi, öğretmenlik mesleği diğer mesleklere göre daha soyut içerikte bir hizmet sunar. Bu durum öğretmenliği daha da güçleştirir. Soyut içerikli genç ve kalabalık gruplarla çalışmayı gerektiren profesyonel desteğin az, yalnızlığın fazla olduğu, yoğun tempolu sanat boyutu da olan düşük gelirli bir meslektir. Yine Celep ve diğerlerine (2005) göre, öğretmenlik maaşlarının düşük oluşu, beklentilerinin gerçekleşmeyişi nedeniyle öğretmenler arasında meslek değiştirme oranı ya da terk edenlerin sayısı

oldukça yüksektir. Bu sonuçlara dayanarak öğretmen eğitime önemli kaynak teşkil eden öğretmen yetiştiren kurumların orta düzeyde olumlu olan tutumlarının üst düzeye çıkarılması sağlanmalıdır.

Araştırmada öğrencilerin öğretmenlik mesleğine olan tutumlarında aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Aylık aile geliri asgari ücret uygulaması altında olan öğrenciler ile aylık aile geliri asgari ücret ile 1200 TL arasında olan öğrencilerin; aylık yüksek aile gelirli öğrencilere göre meslek tutumlarının daha yüksek olduğu araştırmada ortaya çıkmıştır. Genel olarak öğretmen adaylarının aile gelir durumu yükseldikçe öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında azalma görülmektedir. Alt ve orta gelirli ailelerin farklı alternatifler yerine öğretmenlik mesleğini kazanmak istemeleri, maddi açıdan kendi aile gelirlerine öğretmenlik maaşlarını daha yeterli görmeleri ve doyum verici olacağını düşünmeleri ve de bu mesleği devlet dairesinde rahat, kadrolu bir iş olarak nitelendirilmeleri bu durumun oluşmasına sebep gösterilebilir. Yüksek aile gelinine sahip öğretmen adaylarının bu mesleğe olan tutumlarında ise kararsız oldukları görülmektedir. Bu durumun oluşmasında adaylarının bu mesleği çekici bulmayıp ilgi ile yaklaşmadıkları, öğretmenlik mesleğini sosyo-ekonomik yönden zayıf bulmaları, mesleğin toplumda gereken öneme sahip olmadığı algısına sahip olmaları gibi sebepler gösterilebilir. Yine yapılan bazı çalışmalar bu sebepleri doğru kılacak niteliktedir. Erden'e (1998) göre, öğretmenlik mesleği hemen hemen tüm ülkelerde aldığı eğitim düzeyine göre geliri en düşük olan mesleklerden biridir. Bunun başlıca nedeni meslekte çalışanların fazla olması ve devlet memuru olmasıdır. Ayrıca eğitim verdiği grubun yaşının ve bilgi düzeyinin az olması mesleki statüsünü de düşürmektedir. Güleçen ve diğerlerine (2008) göre, aylık kazanç düştükçe tutum ortalamasının artması, aylık kazanç artıkça tutum ortalamasının azalması arada anlamlı bir ilişki olmasa da araştırmacılarca anlamlı olarak görülmektedir. Ailelerin aylık gelir seviyesi artıkça öğrencilerin kendilerine meslek olarak çeşitli sebeplerle öğretmenliği yeterli görmedikleri ve farklı alternatifleri düşündükleri fikrini oluşturmuştur. Tezcan' a (1996) göre sınıf öğretmenliği bölümü diğer öğretmenlik türlerine göre prestiji düşük bir meslektir. Eskicumalı' ya (2002) göre öğretmenlik mesleğinin gelir düzeyinin ve statüsünün düşük olması sebebiyle öğretmenlik mesleği daha çok orta ve alt gelir grubundan gelen bireyler tarafından tercih edilmektedir. Gömleksiz (2004) tarafından ifade edildiği gibi, öğretmenlik mesleğini seçenlerin çoğunluğunu toplumun sosyo-ekonomik olarak alt sınıflarından gelen bireyler oluşturmaktadır.

Araştırmadaki sınıf öğretmeni adaylarının baba öğrenim durumu değişkenine göre öğretmenlik meslek tutumları arasında yapılan varyans analizi sonucunda anlamlı bir

farklılık olmadığı saptanmıştır. Ancak genel olarak öğrencilerin baba öğrenim durumları yükseldikçe öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında olumluluk bakımından azalma görülmektedir. Bu sonuç yine başka araştırmalarla paralellik göstermektedir. Çetin (2003) yaptığı bir çalışmada öğrencilerin öğretmenlik mesleğine olan tutumlarının; okudukları öğretmenlik programlarına, anne ve babanın eğitim seviyelerine ve kardeş sayısına göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Özgür (1994), öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarını ölçmek amacıyla yaptığı araştırmasında anne ve baba öğrenim düzeylerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutum üzerinde etkili olmadığını saptamıştır. Saracaloğlu ve diğerleri (2004) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuca ulaşılmıştır. Bu durumda yapılan analizlere göre baba öğrenim durumu değişkeninin meslek tutumunda anlamlı bir farklılık yaratmadığı anlaşılmaktadır. Buradan baba öğrenim durumu değişkeninin öğretmenlik meslek tutumuna etkisi olmadığı söylenebilir.

ÖNERİLER

Araştırma bulgularına dayanarak; cinsiyetler arasındaki psikolojik, sosyolojik farklılıkların göz önüne alınması her iki cinsiyetin de öğretmenlik mesleğindeki farklılıkları daha aza indirecektir. Öğretmenliğin sorumluluk gerektiren bir meslek olduğu konusunda yüksek düzeyde katılım olması öğretmenlik mesleğinin öğrencilerin gelişiminde ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Öğretmen adaylarının mesleki tutumlarının istenilen düzeyde olması için bu mesleğin sosyal statüsünün yükseltilmesi gerekmektedir. Bunun için öğretmenlerin yaşam standartlarının yükseltilmesi (sosyo-ekonomik düzey), özlük haklarının iyileştirilmesi, mesleki doyumsuzluklarının sağlanması ve kariyer basamaklarına (uzman ve başöğretmenlik vb.) yükselme konusunda sağlam ve dengeli çalışmaların yapılması gerekir. Öğretmenlik mesleğinin gençler açısından ideal meslek olması için Milli Eğitim Bakanlığı eğitim fakülteleri ile işbirliği içinde olarak daha fazla tatminkâr çalışmalar yapabilir. Öncelikle öğrencilerin tutum düzeylerinin bilinmesi eğitim öğretim süreci içerisinde öğretim üyelerine yararlı olacağından öğrencilere eğitim öğretim yılı başında tutum anketleri uygulanabilir. Elde edilen bilgiler ışığında olumsuz ve düşük tutumlara sahip öğrencilerin tutum düzeylerini yükseltmek amacıyla onlarla özel olarak ilgilenilmesi ve bu tutumların yükseltilmesi yönünde daha fazla güdüleyici pedagojik çalışmaların yapılması gerekir. Böylece öğretmen yetiştiren kurumlar, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları geliştirebilirler. Ayrıca öğretmen yetiştiren liselerde, yöneticilerin ve öğretmenlerin; öğrencilerin öğretmenlik mesleği tercihinde daha yoğun teşvik edici çalışmalarda bulunmaları bu mesleğin popülaritesini artırmada olumlu etki de yaratabilir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, Ü.K.(1992). *İşbirlikli Öğrenme: Kuram Araştırma ve Uygulama*. Malatya Uğurel Matbaası.
- Aşkar, P. ve M. Erden. (1987). *Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği*. Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı 121.
- Ataünal, A. (2003). *Niçin ve Nasıl Bir Öğretmen*. Milli Eğitim Vakfı Yay., Ankara.
- Bloom, B. S. (1995). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*. Çeviren: D. A. Özçelik: MEB. Yay.,S. 174. İstanbul:
- Çapa, Y., Çil, N.(2000). “*Öğretmen Adayların Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumların Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*”. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi S. 18.
- Celep, C., ve Diğerleri. (2005).*Meslek Olarak Öğretmenlik*. Ankara: Anı Yay., 3.Baskı.
- Çelenk, S.(1998). *Eğitim Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, Ş. (2003). *Anadolu Öğretmen Lisesi ve Düz Lise Çıkışlı Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması*.(Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, 306 S.
- Erden, M. (1998).*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yay.
- Erden, M. (2005). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Epsilon Yay.
- Eskicumalı, A. Yaman, E.(2001).“*Öğretmenlik Mesleğinin Sosyo-Ekonomik Statüsü ve Bu Mesleğin Bir Kız Mesleği Haline Dönüşmesi Üzerine Bir Araştırma*”. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 2: 53-68
- Gömlüksiz, N. (2004). *Öğretmenlik Mesleğinin Nitelikleri*. Editör Taşpınar, M. Öğretmenlik Mesleği, Ankara: Üniversite Kitapevi.
- Gülecen, S.,Cüro, E., Semerci, N.(2008).“*Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik İlişkin Tutumları*.” Elazığ:Fırat Üniversitesi Sosyal Dergisi..
- Hoşgörür, V., Ç, Dündar, H.(2002) .“*Kırıkkale Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Programı Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Karsı Tutumları*”. M.Ü Atatürk Eğitim Fak. Eğitim Bilimleri Dergisi Sayı,16.
- İnceoğlu, M. (1993). *Tutum Algı İletişim*. Ankara: Verso Yay.
- Kağıtçıbaşı. Ç.(1988). *İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara:Tekişik Web Ofset Tesisleri,.
- Karagözoğlu, G. (2003). *Eğitim Sistemimizde Öğretmen Yetiştirme Politikamıza Genel Bir Bakış*. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu. C.Ü. Kültür Merkezi, Sivas.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, K.(2007).*Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Sistemine İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- Küçükahmet, L.(1976).*Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerin Tutumları*. Ankara:Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yay.

- MEB.(1973). MEB 1739 Sayılı Kanunu 43.Madde.([Http://Mevzuat.Meb.Gov.Tr/Html/88.Html](http://Mevzuat.Meb.Gov.Tr/Html/88.Html): Erişim Tarihi:23.01.2009).
- Oral, B.(2003). “Eğitim Fakültesi Öğrencilerini Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları”. Eurasian Journal Of Educationanl Research 15,pp 88 98
- Özdemir, S. Yalın, H. (2000).*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara:Nobel Yay.,3.Baskı.
- Özgür, N. (1994). *Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul.
- Pehlivan, K.(2008). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo Kültürel Özellikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Çalışma*. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 4, Sayı 2.
- Saraç, C.(2002).*Türk Dili ve Edebiyatı/Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlilikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara.
- Saracaloğlu, A.S., Bozkurt, N., Serin, O. ve Serin, U. (2004). *Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler*. Çağdaş Eğitim Dergisi, 311, 16-27.
- Semerci, Ç.(2004).*Türkiye’de Öğretmen Tutumları*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt 14 Sayı 1.
- Semerci, N.(1999).*Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği*, Eğitim ve Bilim, Cilt 23, Sayı 111,ss 51-55.
- Sözer, E.(1992). *Eğitim Fakülteleri Öğrencileri İle Öğretmenlik Sertifikası Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay.
- Şahin, A.E.(2004). *Meslek ve Öğretmenlik*. Ankara: Anı Yay.
- Şenel, H. G., Demir, İ., Sertelin, Ç., Kılıçaslan, A. ve Köksal, A. (2004) *Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki*. Eğitim Araştırmaları, 15,99-109.
- Temizkan, M.(2008). *Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırmaya*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 6 3 461-486.
- Tezcan, M.(1992).*Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Zirve Ofset.
- Tezcan, M.(1996). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Turgut, M.F. ve Baykul, Y.(1992). *Ölçekleme Teknikleri*. Ankara: ÖSYM Yay.
- Turgut, M.(1983).*Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metodları*, Ankara: Sekizinci Baskı.
- Ünal,C.(1981).*Genel Tutumların veya Değerlerin Psikolojisi*, Ankara:Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yay., No:301.
- Üredi, I. ve Üredi, L. (2005). *Öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutumlarının incelenmesine yönelik bir program değerlendirme çalışması*. İnternet’ten 20 Şubat 2008’de elde edilmiştir: <<http://www.istekkart.com/edu7dergi2/edu7/makale5.doc>>.
- Varış, F. (1988). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yay. Ankara.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yay.